

Erkek Öğrencilerin Cinsel Deneyimleri ve Toplumdaki Cinsel Tabulara Yönelik Görüşleri

Birsen Civil* Hatice Yıldız**

Özet

Giriş: İnsanın cinsel davranışlarında din kuralları, ön yargılar, örf ve adetler geniş ölçüde egemen olmakta ve tabu oluşturan bu kavramlar yaşamın bir parçası olan cinsellik üzerinde doğal ve açık görüşlerin oluşmasını engellemektedir. **Amaç:** Çalışmamız, üniversitede okuyan erkek öğrencilerin cinsellikle ilgili toplumsal tabulara yönelik görüşlerini saptamak amacıyla tanımlayıcı olarak gerçekleştirilmiştir. **Yöntem:** İstanbul ilindeki Marmara Üniversitesinde, dört farklı fakülte gerçekleştirilen çalışmanın örneklemini; araştırmanın yapıldığı tarihlerde ulaşılabilen ve çalışmaya katılmayı kabul eden toplam 400 erkek öğrenci oluşturdu. Verilerin toplanmasında 37 soruluk anket formu kullanıldı. Verilerin istatistiksel analizi; yüzdellik, ki-kare testi ve lojistik regresyon analizini kullanılarak yapılmıştır. **Bulgular:** Çalışmamızda, yaş ortalamaları 21.33 ± 2.10 olan öğrencilerin %99.5 ile tamama yakınının bekâr olduğu belirlenmiştir. İlk cinsel deneyimlerini ortalama 17.28 ± 1.81 yaşlarında yaşadıkları ve halen %31.0'nin aktif cinsel yaşamlarının olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %85.8'nin cinsellikle ilgili toplumsal tabuların var olduğunu düşündükleri ve %26.5'nin tabuları onaylamadığı tespit edilmiştir. Bu tabular arasında öncelikle %22.3 ile cinsel eşitliğin olmamasını, %21.5 ile de bekareti belirttikleri saptanmıştır. Öğrencilerin %60.5'nin bekareti "çok önemli / önemli" olarak ifade ettikleri, %47.8'nin de çok eşliliğe olumsuz baktığı belirlenmiştir. **Sonuç olarak;** Üniversitedeki erkek öğrencilerin kendilerinin de yaşayarak deneyimlediği cinsellikle ilgili toplumsal tabuların farkında oldukları, düşünceleri ile toplumsal normların dışına çıkmadıkları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Erkek üniversite öğrencileri, Cinsellik, Cinsel tabular.

Male Students' Opinions About Sexual Experience and Social Taboos Related To Sexuality

Background: Religious rules, prejudices, customs and habits have, to a large extent, taken precedence in human sexual behavior and these concepts which become taboos interfere with natural and open expression of opinions about sexuality, which is a part of life. **Objective:** Our study was conducted as a descriptive study for the purpose of determining the opinions of male university students about social taboos related to sexuality. **Methods:** The study sample was comprised of 400 male students who were registered at four different faculties at Marmara University in Istanbul province, who were present on the dates the research was conducted and who agreed to participate in the study. 37-item questionnaire was used for data collection. The data statistical analysis was conducted using percentage, Chi square test and logistic rejection analysis. **Results:** The mean age of the students in our study was 21.33 ± 2.10 years and nearly all (99.5%) of the students were single. The students' first sexual experience occurred when they were at a mean age of 17.28 ± 1.81 years and 31.0% stated that they still have active sexual lives, 85.8% thought that there were social taboos about sexuality and, in particular, identified lack of sexual equality at 22.3%, determination of virginity at 21.5%, and that they did not agree with the taboos at 26.5%. It was determined that 60.5% of the students stated that virginity is "very important/ important" and 47.8% looked negatively on having multiple partners. **Conclusion:** It can be stated that male students at the university are aware of communal taboos and they do not cross over the communal norms with their considerations about sexuality of which they experience as well.

Key Words: Male university students, Sexuality, Sexual taboos.

Dünya'da ve ülkemizde insanın cinsel davranışlarında din kuralları, ön yargılar, tabular, örf ve adetler, geniş ölçüde egemen olmuştur. Bu egemen oluş, gençlerin cinsellik ve üreme sağlığı konusunda yeterince bilgi sahibi olmalarını engellemiştir. Türk toplumunda cinsellik, başlı başına bir tabu olup cinselliğin konuşulması ayıp, cinsel istek günah, evlilik öncesi cinsel ilişki yasak ve tabu, cinsel işlev zaman zaman erkeğin güçlülüğünün simgesi olarak görülmektedir (Erman, 2002; İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı,1995).

Toplumumuzda evlilik öncesi cinsel ilişki, bekaret kavramı vb. çoğunlukla gençlerimizin karşısına birer tabu olarak çıkmakta ve ileriki hayatını da uzun süre etkileyebilmektedir. Özellikle genç kızlar bu baskıyı yoğun şekilde yaşamakta, dolaylı da olsa bu durumdan genç erkeklerde etkilenmekte ve cinselliklerini gizlilik içerisinde, farklı yollarla gidermektedir. Tabuları oluşturanlar da genellikle aileler ve sosyal çevrelerdir. Farklı eğitim ve kültür düzeyinde olsalar bile pek çok ebeveyn bu konuda geleneksel tavırlarını sürdürmekte, cinsel konuları hala tabu olarak görmekte ve çocukları ile konuşmaktan kaçınmaktadır. Bu nedenle; ailede başlaması gereken cinsel eğitim yeterli düzeyde verilememekte, sessizce devam eden gelenekler okullarda da sürmekte, adölesan/gençlerin çoğu aile içinde ve eğitimleri boyunca cinsellikle ilgili uygun, yeterli ve

doğru bilgiyi alamamaktadır. Yeterli düzeyde bilgi alamayan gençler, cinsel konularda yanlış bilgiler edinebilmekte, farklı davranışlara yönelebilmektedir. Oysa cinsel konulardaki bilgi ve tutumları; gençlerin gelecekteki cinsel yaşamlarını, aile hayatlarını ve doğurganlık davranışlarını yakından etkilemektedir (Akın ve Özvarış, 2003; Coşkun ve Gökdemirel, 1997; Dejong ve ark., 2007; Erman, 2002; Gezgin, 1997; Giray ve Kılıç, 2004; Poroy, 2000; Sağlık Dergisi, 1998; Salman, 1993; Sutherland, 1997; WHO, 2007).

Bir toplumun kültürü; kadın ve erkek davranışlarının nasıl olması gerektiği, nasıl davranacakları, nasıl düşünecekleri ve toplum içinde ne şekilde aktivite gösterecekleri, karmaşık cinsiyet kalıpları ile ilgili normları ya da beklentileri içerir. Kadın ve erkeğin toplum içindeki farklı rolleri cinsellik konusunda da farklı bir boyut kazanmaktadır. Toplumumuzda erkek çocuk cinsellik konusunda özgür ve kadına göre daha fazla imtiyazlara sahip olarak yetiştirilirken, kız çocuğu genelde baskı ve kontrol altında olup daha tutucu, geleneksel rol beklentisine uygun, evlilik öncesi cinsel ilişki yasağı (bekaret) gibi cinsellikle ilgili baskılarla büyütülmektedir (Duyan, 2004; İnanç, 2003; Nelson, 1997; Özkan, 1994; Özvarış ve Akın, 1998).

Dünyanın birçok ülkesinde ve ülkemizde hızla devam eden endüstrileşme, şehirleşme, eğitimdeki ilerlemeler ve

*Uzm. Hemşire, Anadolu Sağlık Merkezi ** Yard. Doç. Dr, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
e-mail: haticeeryilmaz@yahoo.com, heryilmaz@marmara.edu.tr

benzeri nedenler sosyal ve kültürel bağlamda değişimler yaratmış, toplumun her bölgesinde eşit olmamakla birlikte sosyal normlar değişmeye başlamıştır. Ancak buna rağmen, cinsellik hakkında konuşulmaktan hala kaçınılmakta, birçok çabalara rağmen toplumsal inanç, tutum ve tabular nedeniyle gençlerin üreme sağlığı sorunları göz ardı edilmekte, doğru bilgi ve hizmetlere ulaşma olanakları engellenebilmektedir. Cinsellik hakkında gençlerin bilgi eksikliklerinin temel nedeni olarak çoğunlukla, cinselliğin aileler tarafından “yasak ve ayıp” olarak görülmesi ve bu konuda geleneksel tutumların sürdürülmesinin etkili olduğu kabul edilmektedir (Brown ve ark., 2001; Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği [CETAD], 2006; Dejong ve ark., 2007; Gezgin, 1997; Giray ve Kılıç, 2004; Sutherland, 1997).

Geleceğin eşlerini, dolayısıyla yeni ailelerini oluşturacak olan gençler ülke nüfusumuzun yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması [TNSA], 2008). Buna karşın ülkemizde gençlere yönelik farklı disiplinler ve hemşirelik alanında yapılan çalışmalar istenen düzeyde değildir. Gençlerin üreme/cinsel sağlıkları ile ilgili hemşirelikte yapılan çalışmalar genellikle bilgi düzeylerini belirlemeye yöneliktir ve özellikle genç kızlarda yapılmıştır. Ancak gençlerin cinselliğe, cinsel değerlere ve tabulara ilişkin tutumları, davranışları ve görüşleri vb. yönelik çalışmalar üzerinde önemli durulması gereken ve özel perspektif gerektiren bir konudur. Çünkü gençler yetişkin olma sürecinde cinsellikle ilgili değerlerini geliştirirler ve cinsel davranışlarına yönelik kararlarını verirler. Bu değerlerin gelişimi ve karar verme sürecinde o toplumdaki cinsellikle ilgili değerler ve kültürel normlar/tabular önemli rol oynar. Gençlerin toplumdaki cinsel değerlerin/tabuların farkında olması ve bunları içselleştirmesi, cinsellikle ilgili doğru davranış geliştirmelerine, doğru karar vermelerine ve sorumluluk alma bilincinin artmasına neden olacaktır. Temelde cinsel davranışlar (deneyimler) sorumluluk üstlenmeyi ve özdenetimi gerektirdiğinden ve bu durum her iki cinsi de ilgilendirdiğinden, yalnızca genç kızların değil genç erkeklerin de kendi toplumundaki cinselliğe ilişkin kültürel değerlerin ve tabuların ne düzeyde farkında olduğunun, görüşlerinin ve davranışlarının saptanması önemlidir. Bu görüş ve düşünceler doğrultusunda çalışmamız, üniversitedeki erkek öğrencilerin cinsel deneyimlerini, cinsellik ve toplumdaki cinsel tabulara yönelik görüşlerini ve dolayısıyla farkındalıklarını saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı bir çalışmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Marmara Üniversitesinin Haydarpaşa kampüsünde rastgele yöntemle seçilen iki sağlık (Tıp ve Eczacılık) ve iki sosyal bilimler (Hukuk ve SinemaTelevizyon) ile ilgili olmak üzere toplam dört fakültede yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni/Örnekleme

Tıp fakültesinde olup kampüste eğitim gören 13. sınıflardaki 150, Güzel Sanatlar fakültesi Sinema TV bölümünde okuyan 60, Eczacılık fakültesi'nde okuyan 220 ve Hukuk fakültesi'nde birinci eğitimde olup okula devamlı olan erkek öğrenciler araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme, çalışmanın yapıldığı 2003-2004 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde ulaşılan ve

çalışmaya katılmayı kabul eden sağlık bilimleri ile ilgili fakültelerden 202, sosyal bilimler ile ilgili fakültelerden 198 olmak üzere toplam 400 erkek öğrenci alınmıştır. Çalışmaya katılan erkek öğrencilerin %50.5'inin sağlık bilimleri ve %49.5'inin sosyal bilimler ile ilgili fakültelerde ve %32.2'sinin 2. sınıfta, %26.0'sinin ise 1. sınıfta okuduğu, yaş ortalamalarının 21.33 ± 2.10 olduğu belirlenmiştir. Doğal olarak tamama yakını (%99.5) bekardı. Öğrencilerin %86.5'i çekirdek aile yapısına sahipti ve anneleri üniversite mezunu olan öğrenci oranı %24.5 iken, babalarda bu oran %46.2 di. Öğrencilerin %54.7'sinin yaşamlarında en uzun süre olarak Türkiye'nin Marmara, Ege gibi daha gelişmiş bölgelerinde ikamet ettikleri, çoğunun (%61.8) eğitimleri nedeniyle farklı şehirlerden İstanbul'a geldikleri saptanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Öğrenci ve ailesine ilişkin tanıtıcı özellikleri içeren soru formu (12 soruluk) ile öğrencilerin cinsellik ve cinsel tabulara yönelik bilgi, görüş ve davranışlarını belirlemeye yönelik form (25 soruluk) kullanılmıştır. Formlardaki sorular çoktan seçmeli ve açık uçlu olup, açık uçlu sorulara verilen yanıtlar uygulama sonrasında gruplandırılarak kodlanmış ve değerlendirilmiştir. Anket formu olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan bu formlardaki soruların anlaşılabilirliğini sınamak için çalışma kapsamında yer alan fakültelerde okuyan 15 erkek öğrencide çalışmanın esas uygulaması öncesi bir ön uygulama yapılmış ve soruların öğrenciler tarafından anlaşılır olduğu, cevaplama sorun yaşamadıkları görülmüştür. Bu öğrencilere ait sonuçlar verilere dahil edilmemiştir. Uygulamada; öğrencilere gerekli açıklama yapıp, çalışmanın amacı belirtilmiştir. Çalışmaya katılmaya gönüllü olanlara soru formları verilerek kendilerinin doldurmaları sağlanmış, doldurulan formlar öğrencilerden araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Uygulama aşamasında; Hukuk fakültesine kayıtlı olan ancak eğitim süresi uzamış (5 yıl ve üzeri) olup okula yalnız sınavdan sınava gelen ve ikinci öğretimde okuyan erkek öğrencilere çalışma mesai saatleri içinde yapıldığından ulaşılamamıştır. Özellikle Tıp ve Eczacılık fakültelerinde okuyan bazı öğrenciler ise zamanlarının olmadığını ya da konuyu özel bulduklarını ifade ederek çalışmaya katılmak istememiştir. Çalışmaya özellikle sinema TV bölümünde, ikinci olarak da hukuk fakültesinde okuyan öğrencilerin ilgili ve istekli oldukları gözlenmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma sonucu elde edilen veriler bilgisayar ortamında ve SPSS programında; yüzdeler, ortalama ve çalışmada bağımlı değişkenlerimizden olan öğrencilerin cinsel davranışları ve toplumdaki cinsel tabulara yönelik görüşleri ile bağımsız değişkenlerimizden yaş, sınıf, cinsellikle ilgili bilgi alma durumu, ebeveynlerine ait özellikler, yaşadıkları bölgeler vb gibi faktörlerle olan ilişkisi ise ki-kare testi yapılarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yapılabilmesi ve etik onay için, planlama aşamasında seçilen tüm fakültelerin dekanlıklarından çalışmanın yapılabilmesine dair yazılı izin ve aynı üniversitenin etik kurulundan da yazılı etik onay alındı. Öğrencilerden de araştırma tanımlayıcı bir çalışma olarak yapıldığından ve isim alınmayıp veriler sadece bilimsel amaçlı kullanılacağından gönüllülük esası arandı ve bu nedenle sadece sözel onay alındı.

Bulgular

Öğrencilerin cinsellik üreme sağlığına yönelik bilgi alma durumları sorgulandığında; %41.6 sınıfın yeterli düzeyde bilgi aldığını belirttiği, bilgi kaynağı olarak da %21.0 oranıyla ilk sırada “arkadaş, akraba vb.” gösterdikleri belirlenmiştir. Cinsellikle ilgili konuları ailesiyle paylaşabilen öğrenci oranı %42.8, paylaşamayan %49.6 olarak bulundu ve %7.6’sı ise aileleriyle bu konuları paylaşmak istemediklerini belirtti. Öğrencilerin en fazla “cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar [CYBE], ve yaratabileceği sorunlar” ile “sağlıklı cinsellik ve cinsel sorunlara” yönelik bilgi-eğitim gereksinimleri olduğunu ifade ettikleri saptanmıştır.

Çalışmamızda; öğrencilerin %64.1’nin cinsel ilişkiyi deneyimlediği ve ilk deneyimleme yaşı ortalamalarının 17.28 ± 1.81 olduğu belirlenmiştir (*cinsel ilişkiyi hiç deneyimleyenlerin oranı %35.2 dir*) (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsel İlişki Deneyimleri (n=400)

Cinsel ilişki deneyim durumu	n	%
Cinsel ilişki deneyimi olan	259	64.1
Cinsel ilişki deneyimi olmayan	141	35.9
İlk cinsel ilişki deneyimi yaş ortalaması	17.28 ± 1.81	

Öğrencilerde aktif cinsellik yaşayanların oranı %31.0’dı. İlk cinsel deneyimlerinde kontraseptif bir yöntem kullandığını ifade eden öğrencilerin oranı %36.8’di ve bu yöntemin %95.1 oranıyla prezervatif olduğu tespit edilmiştir. “Cinsel partnerinin olası evlilik dışı bir hamileliği durumunda tutumlarının ne olacağı” sorulduğunda, öğrencilerin %23.8’i evlilik dışı hamilelik durumunda “kürtajı” düşüneceğini, %17.2’si ise “çocuğun dünyaya gelmesini isteyeceğini” ifade etmişlerdir. Yarıya yakınının (%46.8) kürtajı “bireysel tercih olarak gördüğü ve zorunlu durumlarda tıbbi ve yasal sınırlar doğrultusunda olabileceğini” düşündükleri ve %19.5’nin de kürtaja kesinlikle karşı olduğu belirlenmiştir. Dinen uygun olmadığı, günah olduğu ifade edenlerin oranı da %2.5 olarak bulunmuştur.

Öğrencilerin cinsellikle ilgili toplumsal tabulara yönelik düşünce ve görüşleri bağlamında “sizce toplumda cinsellikle ilgili olarak kadın ve erkeğe yönelik tabular var mıdır” sorusu yöneltildiğinde, çoğunluğunun (%85.8) cinsellikle ilgili tabuların var olduğunu düşündükleri saptanmıştır. Var olduğunu düşündükleri tabular arasında öncelikle %22.3 oranında “cinsel eşitliğin olmaması”nı, %21.5 ile de ülkemizde kızlar üzerinde toplumsal bir baskı oluşturan “bekareti” belirttikleri bulunmuştur (Tablo 2).

Öğrencilerin %26.5’inin toplumumuzda cinsellik açısından var olduğunu belirttikleri tabuları kesinlikle onaylamadığı, %14.5’nin tabulara uymayı “kişisel tercih” olarak gördüğü, %17.3’nün ise tabuların “kültürümüzü yansıttığını ve uymamız gerektiğini” ifade ettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşı arttıkça toplumumuzdaki cinsel tabuların var olduğunu belirtme oranının da arttığı ($\chi^2_1=9.06$, $p_1=.011$), 20 yaş ve altındaki grupta ve yurtdışı doğumlu olanlarda tabuların var olduğunu belirtme oranının diğer gruplara göre anlamlı düzeyde düşük olduğu belirlenmiştir ($\chi^2_2=13.87$, $p_2=.016$). Uzun süre ikamet ettikleri coğrafi bölgelere göre yapılan değerlendirmede ise bölgeler açısından var olduğu belirtilen tabular arasında fark olmadığı tespit edilmiştir ($\chi^2=7.51$, $p=.185$).

Tablo 2. Öğrencilerin Toplumda Kadına ve Erkeğe İlişkin Cinsel Tabulara Yönelik Görüşleri

Görüşler	N : 400	
Kadın ve erkeğe yönelik toplumsal tabuların varlığına ilişkin görüşler	n	%
Var	343	85.8
Yok	33	8.2
Yanıtız	24	6.0
Var olduğunu düşündükleri toplumsal cinsel tabular (n : 423)*		
Cinsel eşitliğin olmaması **	94	22.3
Bekaret	91	21.5
Cinsellik, cinsel eğitim ve mastürbasyon	26	6.1
Din faktörü, dini baskılar	10	2.4
Farklı cinsel kimlik (Homoseksüellik, eşcinsellik vb)	7	1.6
Yanıtız	195	46.1

* Soruya birden fazla yanıt verildiğinden n katlanmıştır.

** Cinsel eşitliğin olmaması ifadesi kapsamında; erkeğin çok eşlilik hakkının olması, çoğunlukla erkeklerin kadınları aldatması, kadınların cinsellikte reddetme hakkının olmaması, kadının cinsellikte eşit haklara sahip olmaması, kadının bekaret kavramıyla cinselliğinin sınırlandırılması vb. ifadeler yer almıştır.

Toplumumuzda kadınların cinselliğine yönelik önemli tabulardan biri olan “bekaret” ile “evlilik öncesi cinsel birliktelik” ve “çok eşliliğe” ilişkin öğrencilerin görüşleri incelendiğinde; bekareti “çok önemli” gördüğünü belirtenlerinin oranının %60.5 olduğu, kadında evlilik öncesi cinselliğe yalnızca %39.8’inin olumlu baktığı, buna karşın erkekte evlilik öncesi cinselliğe olumlu bakma oranının %64.8 olduğu belirlenmiştir. Çok eşliliğe olumlu ve olumsuz bakanların oranı (sırasıyla %42.2, %47.8) ise birbirine yakın bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Bekaret, Evlilik Öncesi Cinsel Birliktelik ve Çok Eşliliğe İlişkin Görüşleri

Görüşler	N : 400	
Bekaretin önemi (n : 395)*	n	%
Çok önemli / önemli	239	60.5
Pek / hiç önemli değil	123	31.1
Kararsızım	33	8.4
Kadında evlilik öncesi cinsel birlikteliğe ilişkin görüşler		
Olumlu bakanlar	159	39.8
Olumsuz bakanlar	129	32.2
Yanıtız	112	28.0
Erkekte evlilik öncesi cinsel birlikteliğe ilişkin görüşler		
Olumlu bakanlar	259	64.8
Olumsuz bakanlar	84	21.0
Yanıtız	57	14.2
Çok eşliliğe yönelik görüşler		
Olumlu bakanlar	169	42.2
Olumsuz bakanlar	191	47.8
Yanıtız	40	10.0

* Soruya 5 öğrenci yanıt vermediğinden değerlendirmeye alınmamıştır.

Çalışmamıza katılan öğrencilerin %4.6’sını (n=18) oluşturan yurtdışı doğumlu öğrencilerin Türkiye’de doğan öğrencilere göre bekareti anlamlı düzeyde daha çok önemsedikleri (%77.8) belirlenmiştir ($X^2=21.54$, $p=.018$). Cin-

sellikle ilgili konuları ailesi ile paylaşamayan öğrencilerin de paylaşımlara oranla bekaretin çok önemli olduğunu düşündüğü (%70.6) ve bu farklılığın da istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu saptanmıştır ($X^2=13.06$, $p=.001$).

Mastürbasyona öğrencilerin %84.2'sinin olumlu baktığı, oral-anal ilişkiyi %55.0'nin normal buldukları, tecavüzü %61.0 oranında "cahillik, bilinçsizlik, sapıklık, insanlık dışı" olarak nitelendirdikleri saptanmıştır (**Tablo 4**).

Tablo 4. Öğrencilerin Mastürbasyon, Oral - Anal İlişki, Tecavüz ve Tacize İlişkin Görüşleri

Görüşler	N: 400	
	n	%
Mastürbasyona ilişkin görüşler		
Olumlu bakanlar	337	84.2
Olumsuz bakanlar	48	12.0
Bilgin yok diyenler	15	3.8
Oral - anal ilişkiye yönelik görüşler		
Normal ve eşlerin tercihi olduğunu, korunma ve kontrol sağlanırsa sorun olmayacağını belirten	220	55.0
CYBE'lar açısından riskli olduğunu ve her iki cinsin sağlığını olumsuz etkileyeceğini belirten	61	15.3
Sapıklıktır, dini açıdan da sakıncalıdır diyen	57	14.2
Yanıtsız	62	15.5
Tecavüze ilişkin görüşler		
Cahillik, bilinçsizlik, sapıklık, insanlık dışıdır diyen	244	61.0
Psikolojik bir rahatsızlık ve kadın için katlanılması zor bir durumdur diyen	45	11.3
Toplum yapısını ve insan güvenini sarsan, ağır cezalar gerektiren bir suçtur diyen	31	7.8
Genelevler varken tecavüz anlamsızdır, toplumsal çöküntünün ve toplumdaki cinsel tabuların bir sonucudur diyen	17	4.2
Normal bir dürtü, zevkli, hoş olabilir fakat tercih etmem diyen	12	3.0
Yanıtsız	51	12.7

Öğrencilerin yarısından fazlasının (%59.5) ülkemizde evlilikte cinsel taciz/tecavüzün yaşandığını düşündükleri ve bunu yanlış bulduklarını ifade edenlerin oranının %69.8 olduğu saptanmıştır. Taciz ve tecavüzün önlenmesine yönelik görüşleri alındığında; öğrencilerin %36.0 ile öncelikle "cinsel eğitim" in gerektiğini vurguladıkları, bunu %13.8 oranında "cezaların artırılması", "kadınların giyim ve davranışlarına dikkat etmeleri (%5.3)" ifadelerinin izlediği ve "tabuların yıkılması" gerektiğini düşünenlerin oranının ise %3.9 olduğu belirlenmiştir.

Tartışma

Çalışmamızda cinsellikle ilgili bilgisi olduğunu ifade eden öğrencilerin bilgi kaynağı olarak ilk sırada "arkadaş, akra-ba vb." gösterdikleri, okul ve ailenin ise daha arka planda kaldığı görülmüştür. Türkiye'de yapılan çeşitli çalışmalarda; gençlerin cinsellikle ilgili yeterli düzeyde bilgi alamadıkları ve bilgi kaynağı olarak ilk sırada arkadaşlarını gösterdikleri belirlenmiştir (Bulut ve Ortaylı, 2004; CE-TAD, 2006; Coşkun ve ark., 1991; Ozan ve ark., 2005; Özkan, 1994; Özvarış ve ark., 1995; Yıldızoğlu ve Yılmaz, 2004). Akın ve Özvarış'ın (2003) çalışmalarında ise, arkadaştan bilgi alma oranı 2. sırada yer almıştır. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yapılan çalışmalar da adolesan çağıdaki erkeklerin cinsellik ve üreme sağlığına yönelik bilgileri medyadan, kitaplardan ve arkadaşlarından aldıklarını göstermektedir. Jamaica'da yaşları 15 - 24 arasında olan genç erkekler cinsellik ve üreme sağlığına yönelik arkadaşlarından bilgi almakta iken, Danimarka'da 16-20 yaş arasındaki erkeklerin yarısından fazlasının aileleri ile cinsellik konusunda konuşmadıkları bildirilmektedir (WHO, 2007). Elde edilen sonuçlar öğrencilerin çoğunun cinsellikle

ilgili konuları aileleri ile rahatça paylaşamadıklarını göstermektedir.

Çalışmamızda, öğrencilerin öncelikle "CYBE ve yaratabileceği sorunlar" ardından "sağlıklı cinsellik ve cinsel sorunlara yönelik bilgi-egitim" gereksinimleri olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Türkiye Aile Planlaması Derneği'nin Bilkent Üniversitesi'nde yaptığı bir çalışmada (İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı, 1995) öğrencilerin %66.7 oranında "AIDS ve CYBE", %63.4 oranında "anne olmanın getirdiği sorumluluklar" konusunu önemli buldukları ve bu konularda bilgi almak istedikleri bildirilmiştir. Çalışmamızda da olduğu gibi öğrencilerin öncelikle gereksinim duydukları bilgi CYBE ve yaratabileceği sorunlara ilişkindir. Dünyada ve ülkemizde AIDS ve diğer CYBE'ların oranının giderek artması, gençlerde cinsellik yaşının düşerek, evlilik öncesi aktif cinselliğin yaşanmasındaki artış, medyanın etkisi vb. düşünüldüğünde bu beklenen bir sonuçtur.

Ülkemizde kadın ve erkeğin toplum içindeki farklı rolleri, cinsellik konusunda da göze çarpmakta erkeğin evlilik öncesi cinsel deneyim yaşaması belirgin olarak desteklenirken kadın cinselliği bastırılmaktadır (Coşkun ve Gökdemirel, 1997; Khan, 2002). Çalışmamızda; öğrencilerin %64.1'inin cinsel ilişki deneyimlemiş olması da bunu desteklemektedir (**Tablo 1**). Genç kızlarda evlilik öncesi cinsel ilişkiye yönelik ülkemizi yansıtan yeterli veri olmamakla birlikte oran çok düşüktür. Bir çalışmada lisedeki kızlarda bu oran %2.3 olarak belirtilmiştir (Giray ve Kılıç, 2004). Bertan ve arkadaşlarının çalışmasında ise bu oran %2 olarak bulunmuştur (Bertan ve ark., 2007). Çalışmamızda öğrencilerin %31.0'inin aktif cinsel yaşamlarının olması ve bu doğrultudaki kaynaklar, dünyada ve ülkemizde gençlerin giderek artan sayıda, erken yaşta ve evlilik

dışı cinsellikte aktif olduklarını göstermektedir. Araştırmalarda Asya'da erkeklerin 18 yaşına geldiğinde %24-75'inin, Latin Amerika'da 16 yaşına geldiklerinde %44-66'sının ve Sahra-alt Afrika'da 17 yaşına geldiklerinde %45 - 73' ünün cinsel ilişkiye girdikleri belirlenmiştir (CETAD, 2006; Duyan, 2004; TNSA, 1998). Giray ve Kılıç'ın çalışmasında UNFPA 2003 raporuna göre ilk cinsel ilişki yaşı, Jamaica'da 15.9 iken bu oran Şili'de 17.9 olarak bildirilmiştir (Giray ve Kılıç 2004). Dünya Sağlık Örgütü'nün araştırmalarında da Filipinler'de genç erkeklerin %50'sinin, Nijerya'da %73'nün, Arjantin'de ise %55'nin evlilik öncesi cinsel ilişki yaşadığı saptanmıştır (Brown ve ark., 2001). Bertan ve arkadaşlarının çalışmasında ilk cinsel ilişki yaşı erkekler için 16.9 olarak bulunmuştur (Bertan ve ark., 2007). Çalışmamızda bulduğumuz ilk cinsel ilişki yaşı da (17.2/yaş) diğer çalışma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. İlk cinsel deneyimlerinde öğrencilerin %36.8'nin kontraseptif yöntem kullandıkları belirlenmiştir. Yurdakul ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada öğrencilerin %43.2'sinin ilk cinsel deneyimlerinde cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan korunma amaçlı bir yöntem kullandığı bildirilmiştir (Yurdakul, Yamaç ve ark., 2003). Çalışmamızda elde ettiğimiz sonuç bu veriler ile paralellik göstermektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin yarıya yakınının kürtajı "bi-reysel tercih olarak görmesi ve zorunlu durumlarda tıbbi ve yasal sınırlar doğrultusunda olabileceğini" belirtmeleri, kendilerinin ekonomik ve sosyal açıdan çocuk bakabilme yeterliliğine ulaşmamış olmalarından, kalan yarısının karşı gelmesinin ise, düşüncelerinde toplumdaki cinsel değerlerden, mitler, tabular vb. faktörlerden etkilenmiş olabileceği düşündürmüştür.

Öğrencilerin çoğunluğunun toplumumuzda cinsellikle ilgili tabuların var olduğunu belirtmesi ve öncelikle "cinsel eşitliğin olmaması", "bekaret" ifade etmeleri (Tablo 2), toplumumuzda erkeği güçlü, kadını ise güçsüz, utangaç, isteklerini belirtmek istemeyen, her şeyi erkeğin hakkı olarak gören bir cinsiyet ayrımcılığının varlığını destekler niteliktedir.

Çalışma kapsamına alınan öğrencilerin dörtte biri "tabuları kesinlikle onaylamazken", yaklaşık beşte biri ise tabuların "kültürümüzü yansıttığını ve uymamız gerektiğini" düşünmekteydi. Bu sonuç, gençlerin bir bölümünün cinsellikle ilgili toplumsal tabulardan hoşnut olmadıklarını ve tabuları onaylamadıklarını gösterirken, bir kısmının ise hala toplumsal yapımızın, kültürümüzün ve cinsel tabuların etkisi altında olduğunu göstermektedir. Son yıllarda endüstrileşme, şehirleşme, eğitimdeki ilerleme vb. sosyal ve kültürel bağlamda değişimler yaratmış olsa da henüz toplumun tümüne eşit olarak ulaşamamıştır (Ay ve Karabey, 2006). Ülkemiz bu anlamda karmaşık bir kültürel yapı göstermekte olup elde edilen veri beklenen bir sonuç olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmamızda yaş arttıkça tabuların var olduğunu belirtme oranının da arttığı yönünde elde ettiğimiz veri, öğrencilerin yaşla birlikte sevgilisi olma durumunun ya da aktif cinsellik yaşamaya başlamalarının artmasıyla birlikte tabuların varlığını daha yoğun hissettiklerinin bir göstergesi olarak yorumlanmıştır. Akın ve Özvarış'ın (2003) çalışmalarında 15-19 yaş aralığındaki üniversite öğrencilerinin yarısından fazlasının sevgilisinin olduğu ve yaş ilerle-

dikçe sevgilisi olan öğrenci oranının arttığı bildirilmiştir. Bu sonuç da bizim elde ettiğimiz verimize ilişkin yorumumuzu, çıkış noktamızı desteklemektedir.

Çalışmamızda yurtdışı doğumlu olan öğrencilerin toplumsal tabuların daha az oranda var olduğunu belirtmelerinin, ülkemizin kültürel norm ve yapısından uzak bir ortamda doğmuş ve yaşamış olmalarından kaynaklanmış olabileceğini düşündürmüştür. Diğer taraftan ülkemizin sosyoekonomik ve kültürel açıdan farklılık gösteren değişik bölgelerinde uzun süre ikamet etme durumuna göre bölgelere göre farklılığın bulunmaması ise; Türk toplumunda var olan tabuların, toplumsal normların ülkenin genelini etkilediğini, daha gelişmiş bölgelerde konuya ilişkin esneklik olsa da, temelde var olan tabuların, normların yaşamsal etkinliğinin tüm bölgelerde sürdüğünü göstermektedir.

Öğrencilerin çoğunluğunun bekareti "çok önemli" görmesi ve kadında evlilik öncesi cinselliğe az oranda "olumlu" bakması (Tablo 3), ülkemizde bekaretin hala oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Namus kavramı ülkemizde son derece önemli olup kadının cinselliği önce ailenin, sonra kocanın sorumluluğunda görülmektedir. Kadın evlenmeden önce hiçbir erkekle cinsel birliktelik yaşamamalı yani diğer bir deyimle temiz, el değmemiş olmalıdır. Bekaretin sıkı koruma altında olması gerektiği fikri yaygın olarak sürmektedir. Çalışmamızda elde ettiğimiz sonuç bu durumu bir kez daha ortaya koymaktadır. Erman'ın (2002) yaptığı çalışma sonuçları da bulgularımızı destekler niteliktedir. Türk Toplumunun cinsellikle ilgili değerlerine yönelik CETAD'ın 2006 yılında üniversite öğrencilerinde yaptığı bir çalışmada, cinsellikle ilgili tabuların başında bekaretin yer aldığı, bekaret ile ilgili yaygın görüşün ve bekaretle ilgili tutucu tavırlara katılma oranının %63-65 dolaylarında olduğunu ortaya koymuştur. Bu veri de çalışmamızda bu bağlamda aldığımız sonuçla benzer niteliktedir. Öğrencilerde, kadının evlilik öncesi cinsel birlikteliğine olumlu bakanların oranı düşük, erkeğin evlilik öncesi cinselliğine ise olumlu bakanların oranının yüksek bulunması da (Tablo 3) bekaretle ilgili düşünce yapısının ve toplumsal normların, yaptırımların bir devamı niteliğindedir. Büyük çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu ülkemizde dinen çok eşlilik normalmiş gibi kabul edilse de, laikliğin benimsendiği Türkiye Cumhuriyetinde medeni kanuna göre birden fazla eşle resmi nikah mümkün değildir ve kabul edilmemektedir. Ancak resmi olmayan dini nikahla evlenerek çok eşli olanlar mevcuttur, fakat bunlar tüm evliliklerin % 2'sini oluşturmaktadır (Gezgin, 1997). Çalışmamızda; universal düzeyde eğitim gören 21. yy gençliğinde çok eşliliğe olumsuz bakanların oranı %47.8 iken, olumlu bakan öğrenci oranının %42.2 olarak bulunması düşündürücüdür.

Yapılan çalışmalar yurtdışındaki gençlerin evlenmeden önce yeteri kadar cinsel tecrübe sahibi olmayı düşünürken, törelerin etkileri sonucunda evlilik birliği kuracakları eşlerinin bakire olmasını istediklerini ortaya koymuştur (Salman, 1993). Çalışmamızda yurtdışı doğumlu olan öğrencilerin Türkiye'de doğan öğrencilere göre bekareti anlamlı düzeyde önemli görmeleri yönünde elde ettiğimiz sonuç bu veriyi desteklemektedir. Bekareti cinsellikle ilgili konuları aileleri ile paylaşamayan öğrencilerin paylaşabilenlere göre anlamlı düzeyde önemli

bulduğunu gösteren verimiz, ülkemiz gerçekleri göz önüne alındığında beklenen bir sonuçtur. Çünkü cinsellikle ilgili konuları ailesiyle paylaşamayan, konuya ilişkin alması gereken bilgiyi aile, okul, ilgili kurumlar vb. alamayıp kaynak olarak arkadaş, yazılı/ görsel medya, interneti kullanan bir genç, doğrulara ilişkin kendi düşünce ve sentezini oluşturamamaktadır. Bunun yanında ailesi ile paylaşamayan ya da paylaşmak istemeyen gençlerin aile yapıları da önemlidir. Geleneksel yapı, tabular, toplumsal değerler vb. durumların daha baskın olduğu ya da bunları din ile de bağdaştırarak daha tutucu, radikal bir yapı içerisinde olan bir ailede büyüyen bir gencin cinselliğin konuşulmasının bile ayıp, yasak olduğu bir ortamda cinselliğe ilişkin soru sorabilmesi, merak ettiklerini ya da sorunlarını paylaşabilmesi çok zor olacaktır ve ya mümkün olmayacaktır. Ayrıca, böyle tutucu bir aile yapısı içerisinde büyüyen gençlerin düşünceleri de bu doğrultuda şekillenecek ve içselleşecektir.

Çalışmamızda öğrencilerin çoğu masturbasyona olumlu baktıklarını ve yarıdan fazlası da oral-anal ilişkiyi normal bulduklarını ifade etmiştir (**Tablo 4**). Masturbasyon kişinin sosyal yaşantısını, normal seksüel ilişkilerini bozacak düzeyde olmadığı müddetçe doğal ve zararsızdır. Cinselliğin kalıplara sokulduğu, bazı özgürlüklerin sınırlandığı ülkemizde gençlerin masturbasyona bakışının olumlu yönde olması normal ve olması gereken bir sonuç olarak değerlendirilmiştir. Oranal ilişki konusunda ülkemizde yeterli çalışma ve kaynak olmamasına rağmen, bekaret oldukça önemli bir kavram olarak görüldüğünden, bu veri gençlerin bekareti bozmamak için daha çok oral-anal ilişkiye başvurabileceklerini, bu nedenle de bu ilişki şekline olumlu bakma oranının yüksek bulunmuş olabileceğini düşündürmüştür. Çalışmamızda öğrencilerin yarıdan fazlasının evlilikte cinsel taciz/tecavüzün yaşandığını düşündüklerini ifade etmesi ve taciz, tecavüzün önlenmesine yönelik görüşleri (**Tablo 4**) öğrencilerin konuya ilişkin toplumsal gerçeklerin, yetersizlik ve eksikliklerin farkında olduklarını ve çözüm önerilerinin de nedenlere yönelik olduğunu göstermektedir.

Sonuçların Uygulamada Kullanımı

Çalışma verilerimiz; üniversite öğrencisi gençlerimizin cinsellikle ilgili toplumsal tabulardan etkilendiklerini, çoğunluğunun bu tabuların özellikle kızların cinselliklerini etkilediğinin farkında olduğunu, az da olsa önemli sayılabilecek bir kısmının bu tabuları kesinlikle onaylamadıklarını ancak önemli sayılacak oranının toplumsal normların, mitlerin, geleneksel yapının etkisi altında olduğunu, bekareti hala yüksek oranda önemli gördüklerini ve kadınların evlilik öncesi cinselliklerini de onaylamadıklarını göstermektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin konuya ilişkin toplumsal gerçeklerin farkında oldukları ve bunlara yönelik bir açıdan eğitim seviyelerine, bir diğer taraftan da geleneksel yapımıza, normlara uygun çözümler düşündükleri de söylenebilir.

Elde ettiğimiz bu veriler, gençlerin cinsellik/üreme sağlığına yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin önemini bir kez daha gündeme getirmiştir. Çalışmamızda öğrenciler “sağlıklı cinsellik ve cinsel sorunlara yönelik bilgi-egitim” konusundaki gereksinimlerini ilk sırada belirtmiştir. Gençler danışmanlık ya da bilgi alacakları kişilerin de uzman kişiler olmasını tercih etmektedirler, bu bağlamda da hemşirenin ekip içerisindeki rolünün önemi yadsınmaz. Cinsellik/üreme sağlığına yönelik eğitim, danışmanlık ve bilimsel çalışmaların bir ekip anlayışı içerisinde yürütülmesi ve bu ekip içerisinde sağlık çalışan-

larının, özellikle alana yönelik özel eğitim almış hemşirelerin yer almaları gerekmektedir. Yapılan birçok çalışma öğrencilerin konuya ilişkin bilgilere okullarda, üniversitelerde ulaşmak istedikleri sonucunu göstermektedir. Gencin cinsellikle ilgili doğru kararlar vermesi, kadın ya da erkek olmaya uyum sağlaması ve değişmekte olan cinsiyet özelliklerine alışması sürecini sağlıklı geçirmesinde eğitimin rolü büyüktür dolayısıyla gençlerin cinsellik/üreme sağlığına yönelik eğitim/danışmanlık ve gereksinim duydukları hizmetleri doğru yer ve kişilerden alabilecekleri merkezlerin kurulması oldukça önemlidir. Gençlerin cinsellik ve üreme hakları uluslararası insan haklarıdır ve bu konuda gerekli hizmet, eğitim ve desteğe ulaşmaları sağlanmalıdır. Gençlerin bu merkezlere kolaylıkla ulaşabilmeleri, kendilerini rahat hissedebilmeleri adına hatta isminin de başvuru artıracak, çekinceleri ortadan kaldıracak şekilde olup, üniversitelerin mediko-sosyal bölümleri çatısı altında ya da farklı bir birim olarak hizmetin verilmesi önerilebilir. Bu hizmetlerin yaygınlaştırılması açısından sivil toplum kuruluşların desteğini almak oldukça önemlidir. Gençlerin cinsellikle ilgili toplumsal tabulara ilişkin görüşlerinde, sosyal çevre ve ailelerin etkisinin fazla olduğu göz önüne alındığında, gençlerin doğru bilgiye ulaşabilmeleri açısından ailelerin bilinçlendirilmesi ve medyanın da burada bir araç olarak kullanılarak kişilere doğru bilgilerin aktarımının sağlanması da gereklilikler arasındadır. Tüm bunların yanında gençlerin ve ailelerin konuya ilişkin eğitim ve gereksinimlerinin karşılanmasının ülkede bir eğitim ve sağlık politikası olarak benimsenmesi de önemlidir.

Ayrıca toplumun sosyal/kültürel yapısının kız ve erkek olmak üzere gençler üzerindeki etkilerinin (cinsellik/üreme sağlığı dahil olmak üzere genel olarak) daha detaylı, geniş kapsamlı ve de ülke geneline yayılan çalışmalarla değerlendirilmesi, ülkemizdeki durumu ortaya koyması açısından daha güvenilir veriler sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Akın, A., Özvarış, B.Ş. (2003). Adölesanların cinsel ve üreme sağlığını etkileyen faktörler projesi. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara.
- Ay, P., Karabey, S. (2006). Is There a “Hidden HIV/AIDS epidemic” in Turkey?. GAP between the numbers and the facts. *Marmara Medical Journal*, 19(2), 90-97.
- Bertan, M., Özcebe, H., Doğan, B.G., Haznedaroğlu, D., Kırçaloğlu, N., Bülbül, S.H. (2007) Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Adölesan Dönem Konusundaki Bilgi ve Yaşam Tarzlarının Belirlenmesi Araştırması Raporu. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Brown, A.D., Jejeebhoy, S.J., Shah, I., Youth, K.M. (2001). Sexual relations among young people in developing countries; evidence from WHO case studies report. Geneva: World Health Organization.
- Bulut, A., Ortaylı, N. (2004). Bir araştırmanın düşündürdükleri: Cinsel sağlık ama nasıl?. *Sted*, 13(2), 60-63.
- Coşkun, A., Gökdemirel, S. (1997). Toplumsal yaşamın cinsiyet rollerine etkisi. *Şişli Etfal Hastanesi Hemşirelik Dergisi*, 1(3-4), 45-50.
- Coşkun, A., Karanisoğlu, H., Tekin, N. (1991). İstanbul Üniversitesi Fen ve İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi öğrencilerinin cinsellik ve aile planlamasına ilişkin bilgi gereksinimlerinin saptanması ve yaklaşımlarının değerlendirilmesi. *Hemşirelik Bülteni*, 5(20), 7-15.
- Dejong, J., Shepard, B., Roudi-Fahimi, F., Ashford, L. (2007). Young people’s sexual and reproductive health the middle east and north Africa. *Population Reference Bureau*, 1-7.
- Duyan, V. (2004). *Cinsel tutum ölçeği*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu. (ss, 2-12). Ankara: ABC Matbaacılık.

- Erman, G. (2002). Kadına yönelik cinsel şiddet İçinde Kadına yönelik şiddete karşılaştırmalı hukukun yaklaşımı. (ss, 15-23). İstanbul: İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi.
- Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAD). (2006). Gençlik ve cinsellik bilgilendirme dosyası (Sayı 7). İstanbul.
- Gezgin, R. (1997). İstatistiklerle kadın . *Toplum ve Hekim*, 12 (80), 57-67.
- Giray, H., Kılıç B. (2004). Bekar kadınlar ve üreme sağlığı. *Sted*, 13(8), 286-289.
- İnanç, N. (2003). Toplumsal cinsiyet. 3.Uluslararası Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Kongresi (Kongre Kitabı). Ankara. 20-23 Nisan 2003, 123-125.
- İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı. (1995). Gençlik, cinsel eğitim ve üreme sağlığı. İstanbul, 4-37.
- Khan T. (2002). Namus cinayetleri: Tanımı ve içeriğine bir bakış. İçinde Kadına yönelik cinsel şiddete karşılaştırmalı hukukun yaklaşımı. (ss, 122-130). İstanbul: İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi.
- Nelson, S. (1997). Women's sexual health. In Andrews G (Ed.), *Women's sexuality* (pp.4-85). London: Royal College of Nursing.
- Ozan, S., Aras S., Semin S., Orcin E. (2005). Sexual attitudes and behaviors among medical students in Dokuz Eylül University, Turkey. *The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care*, 10(3), 171-183.
- Özkan, H. (1994). Üniversite gençliğinin aile planlaması ve cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmaya ilişkin yaklaşımları. Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Özvarış, Ş.B., Akın A. (1998). Üreme sağlığı. *Sağlık ve Toplum Kadın Sağlığı*, 3-4, 23-26.
- Özvarış Ş.B., ve ark., (1995). Adölesanların cinsel bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı Dergisi*, 2-8.
- Poroy, A. (2000). Cinsel eğitim nedir? Cinsel öğreti. İçinde Poroy, A. *Gençler ve anne babalar için cinsellik el kitabı* (1. Baskı., s.15-71). İstanbul: Özgür Ajans.
- Salman, R. (1993). Avrupa'daki Türk gençlerinin siyasal ve aile değişim baskısı altındaki cinsel sorunları. 1.Türkiye AIDS Kongresi (Kongre Kitabı). İstanbul. 12-15 Ocak, 17-21.
- Sutherland, C. (1997). Young people and sex. women's sexual health in gilly andrews (Ed., pp.66-79). London: Royal College of Nursing.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması [TNSA], (2008). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara. 6-19.
- WHO, What About Boys? (2007). A literature review on the health and development of adolescent boys. Erişim: 08.04.2010, http://www.who.int/child_adolescent_health.
- Yıldızoğlu, İ.O., Yılmaz, T. (2004). Gençlik ve cinsellik. Cinsellik ve cinsel tedaviler. V. Ulusal Kongresi "Farklı Yüzleriyle Cinsellik" (Kongre Kitabı). İstanbul. 24-26 Mayıs, 185 - 187.
- Yurdakul, M., Çelik, T., Güneşli, H., Tokgöz E. (2003). Mersin üniversitesi son sınıf öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve korunma yolları konusunda bilgilerinin saptanması. 3. Uluslararası Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Kongresi (Kongre Kitabı). Ankara. 20-23 Nisan, 173.
- (1998). Gençliğe yönelik üreme ve cinsel sağlık politikaları ve darboğazları. *Sağlık Dergisi*, 73, 54-55.

Başvuru tarihi:01.02.2009

Kabul tarihi: 06.04.2010